

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар
коллегиясынын 2022-жылдын 5-октябрындагы аныктамасына келтирилген
Ашыркул уулу Кенжебектин даттануусун кароо жөнүндө

ТОКТОМУ

2023-жылдын 8 - февралы

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: төрагалык кылуучу
К.А. Дуйшеев, судьялар Ч.А. Айдарбекова, М.Р. Бобукеева, Л.Ч. Жолдошева,
Л.П. Жумабаев, М.Ш. Касымалиев, К.Дж. Кыдырбаев, Ж.А. Шаршеналиевдин
курамында, сот отурумунун катчысы Г.А. Оморканованын катышуусунда,
«Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Кыргыз
Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 5-бөлүгүн
жетекчиликке алып, К. Ашыркул уулунун Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 5-
октябрындагы аныктамасына келтирилген даттануусун сот отурумунда карап
чыкты.

Даттанууда баяндалган жүйөлөрдү жана К. Ашыркул уулунун өтүнүчү
боюнча материалдарды изилдеп чыгып, Кыргыз Республикасынын
Конституциялык соту

ТА П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2022-жылдын 13-
сентябрында Ашыркул уулу Кенжебектин «Жергиликтүү мамлекеттик

администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө» Мыйзамдын 46-беренесинин 3-бөлүгүнүн 3-пунктун, 47-беренесинин 1-бөлүгүн, 2-бөлүгүнүн экинчи абзацын, 52-беренесинин 3-бөлүгүнүн 3-пунктун, 53-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүн Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 23-беренесинин 2-бөлүгүнө, 24-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 37-беренесинин 3-бөлүгүнө, 42-беренесинин 1-бөлүгүнө, 55-беренесине, 56-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө, 111-112-беренелерине карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Арыздануучу Кыргыз Республикасынын «Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө» Мыйзамынын республикалык жана областтык маанидеги шаарлардын мэрлерин Президент тарабынан, ал эми райондук маанидеги шаарлардын мэрлерин жана айыл өкмөт башчыларын райондук мамлекеттик администрациясынын башчысы - аким тарабынан дайындалышын белгилеген 47-беренесинин 1-бөлүгү жана 53-беренесинин 1-бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 111-112-беренелерине карама-каршы келерин көрсөткөн. Арыздануучунун пикири боюнча, талашылып жаткан ченемдер жергиликтүү жамааттардын жергиликтүү маанидеги маселелерди өз кызыкчылыктарына жараша жана жоопкерчилик менен өз алдынча чечүүсүнүн Конституция менен кепилденген укугу жана чыныгы мүмкүнчүлүгү болуп эсептелген жергиликтүү өз алдынча башкаруу принцибине каршы келет деп эсептейт.

Ашыркул уулу Кенжебек өз талаптарына жүйө катары Жарандык жана саясий укуктар жөнүндө Пактынын 2, 25-26-беренелерине шилтеме жасаган. Ошондой эле ал, талашылып жаткан ченемдер, Көз карандысыз Мамлекеттердин Шериктиштигинин Парламенттер аралык Ассамблеясынын 1994-жылдын 29-октябрындагы «Шериктештикке катышкан мамлекеттердеги жергиликтүү өз алдынча башкаруунун принциптери жөнүндө» токтому менен сунушталган Шериктештикке катышкан мамлекеттердеги жергиликтүү өз

алдынча башкаруунун принциптери жөнүндө Декларациядагы жоболорду эске алган эмес деп белгилейт.

Жогоруда баяндалгандардын негизинде, кайрылуу субъектиси талашылып жаткан ченемдерди Кыргыз Республикасынын Конституциясына карама-каршы келет деп таанууну суранган.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы 2022-жылдын 5-октябрындагы аныктамасы менен өтүнүч, талашылып жаткан ченемдердин айрымдарын Конституциянын 111-112-беренелерине ылайык келүүсүн текшерүү бөлүгүнөн башкасы өндүрүшкө кабыл алынган.

Судьялар коллегиясынын аталган аныктамасында, арыздануучу талашып жаткан «Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө» Мыйзамдын 47-беренесинин 1-бөлүгү, 2-бөлүгүнүн 2-абзацы, 53-беренесинин 1, 2-бөлүктөрү мэрди жана айыл өкмөтүнүн башчысын кызмат ордуна дайындоонун тартибин, Президент менен райондук мамлекеттик администрациянын башчысы-акимдин бул маселе боюнча ыйгарым укуктарын аныктайт деп белгиленген. Ал эми Конституциянын 111-112-беренелеринде жергиликтүү өз алдынча башкаруунун негиздери, аракеттенүү принциптери, түзүмү аныкталган жана адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерине тиешелүү ченемдик жоболор камтылган эмес.

Ушуга байланыштуу, К. Ашыркул уулу судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 5-октябрындагы аныктамасы менен макул болбостон, 2022-жылдын 30-декабрында Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна даттануу менен кайрылган.

Өз даттануусунда арыздануучу мурда өтүнүчүндө келтирген жүйөлөрүн кайталап көрсөтүп, алардын негиздемеси катары кошумча Конституциянын 2, 4-беренелерине, 37-берененин 1-бөлүгүнө шилтеме жасаган.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, К. Ашыркул уулу Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2022-

жылдын 5-октябрындагы аныктамасын тиешелүү бөлүгүн жокко чыгарууну жана өтүнүчүн толугу менен өндүрүшкө кабыл алууну суранууда.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту арыздануучунун жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө тиешелүү бөлүгүндө кабыл алуудан баш тартуусунун негиздерин талкуулап, төмөнкүдөй тыянактарга келди.

К. Ашыркул уулу судьялар коллегиясынын тыянактары менен шартталган жана даттанылып жаткан аныктаманы жокко чыгарууга багытталган аргументтерди өз даттануусунда келтирген эмес.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту кайрылууну сот өндүрүшүнө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө аныктаманы кайра кароо тартибинде судьялар коллегиясынын корутундуларына укуктук баа берүү баштапкы кайрылууда келтирилген талаптардын жана судьялар коллегиясынын тыянактарына каршы келтирилген аргументтердин алкагында гана жүзөгө ашырылышы мүмкүн экендигин белгилейт.

Конституциялык контролдун укуктук маңызы болуп, ченемдик укуктук актылардын же алардын бир бөлүгүнүн конституциялуулугундагы күмөндүүлүктү так көрсөткөн укуктук мүнөздөгү ынандыралык жүйөлөрдүн болуусунда, алардын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын талаптарына ылайык келүүсүн текшерүү эсептелет.

Ал эми арыздануучу биринчи ирет өзүнүн өтүнүчүндө да, судьялар коллегиясынын аныктамасына келтирилген даттануусунда да укуктук мүнөздөгү жүйөлөрдү келтирген эмес, ал тек гана Конституциянын бир катар ченемдерин көрсөтүү менен чектелген. Бул талашылып жаткан ченемдин конституциялуулугундагы күмөндүүлүктү жаратуучу жана талашылып жаткан ченемдер менен Конституциянын ченемдеринин ортосундагы тутумдук байланышты так көрсөткөн укуктук аргументтер катары каралышы мүмкүн эмес.

Конституциялык сот судьялар коллегиясынын аныктамасында арыздануучунун талашылып жаткан мыйзамдын 47-беренесинин 1-бөлүгүн, 2-

бөлүгүнүн экинчи абзацын, 53-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүн Конституциянын 111, 112-беренелерине ылайык келүүсүн текшерүүнү өтүнгөн бөлүгүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартып жатып, Конституциянын аталган беренелеринде жергиликтүү өз алдынча башкаруунун негиздери, аракеттенүү принциптери, түзүмү аныкталган жана адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерине тиешелүү ченемдик жоболор камтылган эмес деп белгиленген тыянагын туура жана негиздүү деп эсептейт.

Мындан тышкары, арыздануучунун талашылып жаткан ченемдердин жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишинин жана компетенция маселелерин жөнгө салган Конституциянын 111, 112-беренелерине ылайык келүүсүн текшерүү жөнүндө талабы анын укуктарынын алкагынан чыгат, анткени анын талаптары маңызы боюнча бийлик бутактарынын ортосундагы компетенция жөнүндө талашты чечүүнүн зарылдыгын болжойт.

Алсак, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 23-беренесине ылайык мамлекеттик бийлик бутактарынын ортосундагы компетенция жөнүндө талашты чечүү тууралуу кайрылуу укугуна Президент, Жогорку Кеңеш, Жогорку Кеңештин фракциялары, депутаттык топтору, Министрлер Кабинети, Жогорку сот жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары ээ, алар өздөрүнүн компетенциясына тиешелүү болгон бөлүгүндө гана сунуштама киргизе алышат.

Арыз ээси талашып жаткан ченемдерди жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ыйгарым укуктарынын чегин регламенттеген конституциялык жоболорго ылайык келүүсүн текшерүү жөнүндө маселени коюуга укуктуу болгон субъекттердин катарына кирбейт.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 5-октябрындагы аныктамасын тиешелүү бөлүгүндө жокко чыгарууга негиз тапкан жок.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык

Мыйзамынын 30-беренесинин 5-бөлүгүн, 38-берененин 2-бөлүгүнүн 4-пунктун, 48, 49-беренелерин, 52-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т О К Т О М К Ы Л А Т:

1. Ашыркул уулу Кенжебектин Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2022-жылдын 5-октябрындагы аныктамасына келтирилген даттануусу канааттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун ушул токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУ**